

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมซึ่งกันและกันจึงจำเป็นที่แต่ละประเทศจะต้องปรับตัวให้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและพร้อมที่จะเผชิญสถานการณ์อันท้าทายในทุก ๆ ด้าน

จากการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ด้วยการใช้เทคโนโลยีการผลิตทั้งในภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมบางส่วน จนกระทั่งสภาพเศรษฐกิจของโลกเกิดการผันผวนและเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างรุนแรง จนก่อให้เกิดปัญหาสังคมติดตามมาอย่างมากมาย(เอกรินทร์ สีมหาศาล, 2545 : 1) ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมากก่อกวนการจัดการศึกษาไทยที่ผ่านมายังไม่สามารถสร้างคนไทยให้มีศักยภาพอย่างเพียงพอในกาดำรงชีวิต ขาดทักษะการคิด การเผชิญสถานการณ์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของตนเองและครอบครัว

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชาติให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็น ต้องเร่งดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มขีดความสามารถ ทำให้คนรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตัวเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ยุทธนา ปฐมวรชาติ, 2547 : 23) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 1 มาตรา 6 ที่ว่า “ ในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ”(สมนึก นนทิจันท์, 2542 : 3-4) และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545- 2549 ซึ่งมียุทธศาสตร์การพัฒนา

คุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สุขภาพ แข็งแรง คิดเป็น ทำเป็น มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีวิถีคิดอย่างมีเหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานให้เกิดความสมดุลในการยกระดับคุณภาพชีวิต

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , 2545 : 38)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่มีจุดประสงค์ ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการ จัดการ เน้นให้มีการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นอย่างมี ความสุข มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถ ของแต่ละบุคคล

ในการจัดการศึกษาจึงเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล ยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพให้ความสำคัญในการเรียนรู้ตามมาตรฐานของทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในสังคม อย่างมีความสุข มีประสบการณ์ในเรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ภูมิปัญญาไทยและการใช้ภูมิปัญญาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ : 2544)

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันไม่ได้มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของไทยอย่างแท้จริง ซึ่งในเรื่องนี้ ดร. รุ่ง แก้วแดง (2543 : 49) ได้ให้ความคิดเห็นไว้ดังนี้

1. ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน สิ่งที่เรียนในโรงเรียนและห้องเรียนเป็นเรื่องที่ แยกจากชีวิตจริงโดยสิ้นเชิง เมื่อการศึกษาไม่สอดคล้องกับชีวิตจริงในสังคมจึงเกิดปัญหาตามมา มากมาย การเรียนสิ่งที่ไกลตัวทำให้การเรียนเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก ทำให้คนละเลยและดูถูก วัฒนธรรมท้องถิ่นจนละทิ้งถิ่นฐาน และทำให้ชุมชนล่มสลาย

2. การศึกษาไทยทำลายศักยภาพทางสมองของผู้เรียน เพราะการศึกษาไทยเป็น การท่องจำเพียงอย่างเดียว

3. คุณภาพการเรียนต่ำ กล่าวได้ว่าต่ำตั้งแต่อนุบาลจนถึงอุดมศึกษา

4. ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง การเรียนของไทยยังอยู่กับผู้สอน ผู้สอนยังเป็น ศูนย์กลาง เป็นผู้อ่านหนังสือแล้วนำมาบอกกับผู้เรียนผู้เรียนมีหน้าที่จดและจำสิ่งที่ผู้อ่านบอก

5. การประเมินผล เป็นการประเมินความรู้จากสิ่งที่คุณบอกและเป็นเหมือนกัน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เป็นการประเมินเพื่อตัดสิน ไม่มีการนำผลการประเมินปรับปรุง ไปพัฒนาการเรียนการสอน

6. ระบบการศึกษาของไทย รวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางมาก อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่กระทรวง ทำให้โรงเรียนไม่มีอิสระ

7. ผูกขาดการจัดการศึกษาไว้ที่โรงเรียน คนไทยส่วนใหญ่เข้าใจว่าการศึกษาคือ การไปโรงเรียนเท่านั้น และได้ละเลยบทบาทของครอบครัว สถาบันศาสนา ชุมชน ฯลฯ ในเรื่อง การจัดการศึกษามานาน

การจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา นั้นจะต้องมุ่งให้ผู้เรียนค้นพบ ความสามารถความถนัดและความสนใจของตนเอง เป็นการศึกษาทั่วไปและพื้นฐานสำหรับการ ประกอบสัมมาชีพ หรือช่วยนักเรียนศึกษาต่อ และเป็นการสนองความต้องการของท้องถิ่นและ ประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 1) ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน จึงควรนำ ยุทธศาสตร์การสอนที่หลากหลายมาใช้ เพื่อที่จะให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องการจะเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามความสามารถ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ประจำวันได้

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิด อย่างอิสระเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเองด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียน มีอิสระได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ได้รับการฝึกให้มีศักยภาพในการสร้าง รูปแบบการคิด ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องแม่นยำตามธรรมชาติของวิชาด้วยความรู้สึกที่ดีงามอันเป็นการสร้างบุคลิกที่ดีงาม คิดอย่างมีระบบและวิจารณ์ญาณ อยู่ร่วมกับคนอื่น ได้อย่างมีความสุขเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 1)

วิชาสังคมศึกษาเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจุดประสงค์ที่สำคัญของวิชานี้คือ การอบรมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี รู้จักตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (Krug 1960 : 300) เช่นเดียวกับที่ Fenton (1967 : 1) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญมากวิชาหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจไปใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม วิชาสังคมศึกษาจึงมีบทบาทในการสร้างพลเมืองดีแก่สังคม และ

สันต์ ธรรมบำรุง (2522 : 9 อ้างถึงใน กาญจนา ศิริมุสิกะ, 2543 ง) กล่าวถึงวิชาสังคมศึกษาว่าเป็นวิชาที่สำคัญที่สุดที่มุ่งอบรมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี รู้จักคิด รู้จักทำงานเป็นหมู่ รู้จักตัดสินใจ ได้ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับไมเคิลลิส (Micaelis, 1960 : 8 - 10) ที่กล่าวว่าสังคมศึกษาช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เกิดความงอกงาม ช่วยให้มีทักษะในการใช้ภาษา รู้จักผูกมิตร รู้จักมารยาทของสังคมและเข้าใจถึงการดำเนินชีวิต รู้จักประกอบอาชีพตามความสามารถ ปฏิบัติตามแบบแผนการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความเข้าใจและความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่อันพึงมีต่อสังคมที่ตนอยู่และต่อประเทศชาติในฐานะเป็นพลเมืองดี

กล่าวได้ว่าสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญมากวิชาหนึ่งในการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุขสังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่สามารถสนองต่อความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และจุดหมายของหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษามากที่สุดวิชาหนึ่ง ดังนั้นเพื่อให้การสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องและเกื้อกูลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมในแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนมีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคปัจจุบัน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนสังคมศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ทั้งยังต้องรู้จักใช้เทคนิค วิธีสอน ทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตลอดจนสื่อการสอนได้เป็นอย่างดี เพื่อสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นจำเป็นต้องมีวิธีสอนที่หลากหลายผสมผสานกัน เพราะเหตุว่าไม่มีวิธีสอนใดวิธีหนึ่งที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียว แต่ละวิธีสอนจะมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป วิธีสอนที่ดี คือ วิธีสอนที่นำมาใช้แล้วทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนที่ตั้งไว้ ดังนั้นวิธีสอนแบบต่าง ๆ จึงมีความเหมาะสมในการใช้แตกต่างกันออกไป เช่น บางวิธีอาจให้ผลดีสำหรับการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มนทัศน์ บางวิธีอาจให้ผลดีสำหรับการเรียนรู้ทักษะ เป็นต้น เพราะฉะนั้นวิธีสอนที่ดีควรเป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการคิด สร้างความสนใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน (นาตยา ภัทรแสงไทย, 2525 :148 อ้างถึงในวิทยา ดีทอง , 2532 : 1)

แม้ว่าการศึกษาแผนใหม่จะได้พัฒนาไปไกล มีหลักการและทฤษฎีรองรับแต่กลับไม่ค่อยมีการปฏิบัติตามทฤษฎี จะเห็นว่าครูไม่ค่อยได้นำเรื่องจิตวิทยาการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลมาใช้ (ขจรศักดิ์ ศรีแสน, 2545 :13) ทั้ง ๆ ที่จิตวิทยาการศึกษา

เป็นวิชาการศึกษาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยตรง และเป็นวิชาที่ครุณาไปใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา จิตวิทยาในปัจจุบันมุ่งพัฒนากิจกรรมประกอบการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้จึงจำเป็นที่จะต้องสนใจวิธีสอน จึงมุ่งไปที่กิจกรรมประกอบการสอน

ในบรรดาการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนนั้น พบว่าวิธีการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนเป็นวิธีการสอนหนึ่งที่จะช่วยเหลือให้นักเรียนมีความเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น Candler, Gary and Sowell (1981 : 381) กล่าวว่าการศึกษาเพื่อนช่วยสอนเป็นการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สอนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างทั่วถึง เพราะในการอธิบายของนักเรียนที่เป็นเพื่อนช่วยสอน(Tutors) จะใช้ภาษาพูดในระดับเดียวกันกับนักเรียนที่เป็นผู้เรียน(Tutees) จึงทำให้สื่อความหมายง่ายและรวดเร็วขึ้น (Good and Brophy , 1973 : 271 ; Allen, 1976 : 371 อ้างถึงใน ผ่องศรี เกียรติภักดิ์, 2537 : 6) เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการเรียนจากครู เนื่องจากวัยของนักเรียนใกล้เคียงกัน (ผ่องศรี เกียรติภักดิ์, 2537 : 6)

การให้นักเรียนสอนกันเองเป็นการเรียนการสอน โดยให้เพื่อนช่วยสอน ซึ่งมีพื้นฐานมาจากแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายบทบาทในการสอน(Decentralization of Teaching) ไม่ได้หมายถึง การให้นักเรียนมายืนหน้าชั้นเรียน แล้วทำหน้าที่สอนทุกอย่างแทนครูแต่หมายถึงการให้นักเรียนสอนเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ และให้นักเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันในวัยเดียวกัน (Peer Tutoring) Dividson (1974 : 101 - 106) ได้กล่าวถึงผลดีของการให้เพื่อนช่วยสอนว่า การให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นหมู่คณะ ถ้านักเรียนสามารถถ่ายทอดในสิ่งที่ได้เรียนมาให้เพื่อน ๆ ของเขาฟังได้ด้วยภาษาของตัวเอง และในแบบของเขาเองแล้วจะทำให้เขาเข้าใจแจ่มแจ้งในความรู้ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะการพูดหรือการอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะทำให้ผู้พูดเข้าใจมองเห็นอย่างทะลุปรุโปร่งในใจความสำคัญของเรื่องนั้นคืออะไร ความสำคัญของการสอนโดยเพื่อนมีดังต่อไปนี้

1. เป็นการสนองความต้องการและความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี
2. เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้อย่างมาก เช่น ปัญหาช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียน ปัญหาครูมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
3. ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. นักเรียนที่เรียนอ่อนมีโอกาสดำเนินตนเอง สามารถซักถามนักเรียนเรียนเก่งกว่าได้เต็มที่ โดยไม่เกิดความอาย และเกิดความมั่นใจว่าตนเองเข้าใจบทเรียนได้อย่างแน่นอน

5. นักเรียนผู้สอนสามารถตรวจสอบความรู้ และมีโอกาสพัฒนาบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ส่วนนักเรียนผู้เรียนก็ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนักเรียนผู้สอน
6. เพื่อให้เกิดความรู้ในหลายสถานะ แทนที่นักเรียนจะเรียนรู้จากครูคนเดียวก็ได้เรียนรู้จากแหล่งอื่น ๆ ด้วย เช่นจากเพื่อนด้วยตนเองหรือจากอุปกรณ์การสอนที่นำมาใช้ในชั้นเรียน
7. เพื่อสร้างแรงจูงใจและทัศนคติในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีความกังวลในเรื่องข้อบกพร่องของตนเมื่อประกอบกิจกรรมทางภาษา จากการสนทนากับเพื่อนวัยเดียวกันอาจทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนมากขึ้น และกล้าที่จะซักถาม ในขณะที่เดียวกันนักเรียนผู้สอนจะรู้สึกภาคภูมิใจ และรู้สึกว่าคุณได้รับการสอน นักเรียนจึงเกิดความสนใจที่จะเรียนมากขึ้น อันนำมาสู่ทัศนคติที่ดีในการเรียนในที่สุด

จากผลดีของการใช้วิธีเพื่อนช่วยสอนซึ่งสามารถแก้ปัญหาของนักเรียนได้และยังเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งนักเรียนทั้งคู่ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสอน และผู้เรียนก็จะได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย นั่นคือ นักเรียนผู้ช่วยสอนนั้นได้รับประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการและสังคมเนื่องจากจะต้องเตรียมตัวพร้อมที่จะต้องเป็นผู้สอนเนื้อหา และต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบในการช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ในขณะที่นักเรียนที่ได้รับการสอนจะได้รับประโยชน์ในการเรียน และได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น เนื่องจากกล้าซักถามปัญหาที่สงสัยจากเพื่อนได้ จะทำให้ผลการเรียนดีขึ้น แต่รูปแบบของวิธีสอนแบบเพื่อนที่ผ่านมาจะเป็นการสอนแบบให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงทำหน้าที่เป็นผู้สอนและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเป็นผู้เรียน (Gibson, 1980 : 141) แต่ยังไม่มีการวิจัยใดในประเทศไทยเกี่ยวกับวิธีสอน โดยเพื่อนช่วยสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้เป็นนักเรียนผู้สอน สถาบันการวิจัยของมหาวิทยาลัยนิวยอร์กได้ออกแบบวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยสอนแบบหมุนเวียนผู้สอน เพื่อตอบคำถามนี้โดยให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้เป็นนักเรียนผู้สอน (Tutor) ในการสลับเปลี่ยนบทบาทของนักเรียนผู้สอนกับนักเรียนผู้เรียน จะสร้างความรู้ลึกเป็นส่วนหนึ่งของวิธีสอนแบบเพื่อนช่วยสอนร่วมกัน และประโยชน์ของวิธีสอนโดยเพื่อนช่วยสอนแบบหมุนเวียนผู้สอนมีหลายอย่าง อาทิเช่น ทำให้แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น มีความมั่นใจในตนเอง นักเรียนผู้เรียนที่ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอน จะตระหนักว่าพวกเขามีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งการศึกษาหรือผู้ให้ความรู้ ไม่ได้เป็นผู้รับเพียงอย่างเดียวแต่ยังสามารถเป็นผู้ให้ความรู้และช่วยเหลือคนอื่นด้วย (Garther A . 1992 Peer-Tutoring : toward a New Model (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก [Http://www.ed.gov/databases/ERIC_Digests/ed362506.html](http://www.ed.gov/databases/ERIC_Digests/ed362506.html) .)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำวิธีการกำกับตนเองมาเสริมในการสอนโดยเพื่อนช่วยสอน ด้วยความเชื่อว่าจะสามารถทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะ การกำกับตนเอง มีระบบ ขั้นตอนชัดเจน อันประกอบด้วย กระบวนการสังเกตตนเอง กระบวนการตัดสินใจ และ กระบวนการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง โดยบุคคลจะใช้มาตรฐานภายในของตนเองจูงใจให้ตนเอง กระทำพฤติกรรมและประเมินกิริยาการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับตัวของผู้ปฏิบัติ และการกำกับตนเองมีข้อดี คือ สะดวก และไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ทำให้บุคคลสามารถรักษามาตรฐาน ในการแสดงพฤติกรรม ของตนเองคงทนขึ้น ซึ่งทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงได้ยาวนานกว่าการ ควบคุมจากภายนอก ผู้ที่สามารถกำกับตนเองได้นั้น จะสามารถอดกลั้นต่อสิ่งเย้ายวนจากภายนอก ได้ดีและสามารถแผ่ขยายไปยังพฤติกรรมอื่นได้ง่าย บุคคลสามารถติดตาม และกำกับพฤติกรรม ของตนเองได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมใด และบุคคลสามารถแสดงปฏิกิริยาต่อ ตนเองได้อย่างทันที่ทั้งนี้ทั้งในด้านการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเองทางบวกและทางลบการให้รางวัล ตนเองและการลงโทษตนเองช่วยลดภาระและช่วยให้ครูมีเวลาสำหรับการเรียนและการสอนมากขึ้น

จะเห็นว่า การกำกับตนเองนั้นเป็นเทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพและมีประโยชน์ มาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การกำกับตนเอง เป็นกระบวนการหนึ่งที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ พัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงประยุกต์การ กำกับตนเองไปในกิจกรรมประกอบการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาว่าผลของ กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการกำกับตนเองกับผลของกิจกรรม ประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับแบบฝึกหัดจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ และผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาว่าระหว่างนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์สูง และนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ เมื่อได้เรียนโดยใช้วิธีสอนทั้ง 2 วิธี แล้ว จะมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันหรือไม่ ตลอดจนศึกษากิริยาร่วมระหว่าง ตัวแปรทั้งสองคือ กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทั้งนี้เพื่อ เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของ กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของ นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน โดยทำการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมี วัตถุประสงค์การวิจัยเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือไม่
2. เพื่อศึกษาว่าผลของกิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการกำกับตนเองและกิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับแบบฝึกหัดส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันหรือไม่
3. เพื่อเปรียบเทียบว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ เมื่อเรียนโดยใช้กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนต่างวิธี จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐาน ดังนี้

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
2. ถ้าให้นักเรียนเรียนเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนต่างวิธี คือ กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการกำกับตนเอง และกิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับแบบฝึกหัดแล้ว นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน
3. ถ้าให้นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน คือ นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำเรียนโดยใช้กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนต่างวิธี นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านความรู้

- 1.1 ทำให้ทราบว่ากิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการกำกับตนเองและกิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับแบบฝึกหัด จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันหรือไม่
- 1.2 ทำให้ทราบว่าระหว่างนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและนักเรียนที่มี

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ เมื่อได้เรียนโดยใช้กิจกรรมประกอบการสอน โดยเพื่อนช่วยสอนต่างวิธี จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันหรือไม่

1.3 ทำให้ทราบว่ากิจกรรมประกอบการสอน โดยเพื่อนช่วยสอนแบบใด เหมาะกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนในระดับใด

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 เพื่อเป็นแนวทางให้นักการศึกษา ใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้สูงขึ้น

2.2 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องนำกิจกรรมประกอบการสอน โดยเพื่อนช่วยสอน ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.3 เพื่อเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพประชากรได้พัฒนากิจกรรมประกอบการสอน โดยเพื่อนช่วยสอน เพื่อใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ต่อไป

2.4 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักเรียนในการนำกิจกรรมประกอบการสอน โดยเพื่อนช่วยสอน ไปปฏิบัติใช้และทราบถึงกระบวนการกำกับตนเองพร้อมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม

2.5 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้า วิจัยเพิ่มเติมและใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ จังหวัดสงขลา

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มี 2 ตัวแปร ได้แก่

2.1.1 กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอน มี 2 แบบ คือ

2.1.1.1 การกำกับตนเอง

2.1.1.2 แบบฝึกหัด

2.1.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

2.1.2.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

2.1.2.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. เพื่อนช่วยสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมการสอนโดยให้นักเรียนทุกคนมี
โอกาสทำหน้าที่เป็นเพื่อนช่วยสอน มีการเปลี่ยนหน้าที่หมุนเวียนกัน ทุกครั้งที่ทำการสอน โดย
นักเรียนผู้สอนผ่านกระบวนการฝึกเป็นเพื่อนช่วยสอนและผ่านการพิจารณาเนื้อหาที่สอนตามความ
เหมาะสม

2. การกำกับตนเอง หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง
สังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้วยตนเอง ประเมินพฤติกรรมด้วยตนเองและให้ข้อมูลย้อนกลับ
ต่อตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายที่
ต้องการ

3. แบบฝึกหัด หมายถึง ใบงานที่ให้นักเรียนทำหลังจากการสอนโดยใช้
กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับแบบฝึกหัดจบลง

4. กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับการกำกับตนเอง หมายถึง
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งในการดำเนินการสอนจะสอดแทรกกระบวนการกำกับตนเอง
เข้าไปร่วมด้วยในขั้นตอนของการเรียนตั้งแต่ขั้นนำจนถึงขั้นสรุป เริ่มตั้งแต่ให้นักเรียนตั้งเป้าหมาย
ด้วยตนเอง สังเกตและบันทึกพฤติกรรมด้วยตนเอง ประเมินพฤติกรรมด้วยตนเองและให้ข้อมูล
ย้อนกลับต่อตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองไปสู่พฤติกรรม
เป้าหมายที่ต้องการ โดยให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นเพื่อนช่วยสอนมีการเปลี่ยนหน้าที่
หมุนเวียนกัน ทุกครั้งที่ทำการสอน โดยนักเรียนผู้สอนผ่านกระบวนการฝึกเป็นเพื่อนช่วยสอนและ
ผ่านการพิจารณาเนื้อหาที่สอนตามความเหมาะสม

5. กิจกรรมประกอบการสอนโดยเพื่อนช่วยสอนร่วมกับแบบฝึกหัด หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นเพื่อนช่วยสอนมีการเปลี่ยนหน้าที่หมุนเวียนกัน ทุกครั้งที่ทำการสอน โดยนักเรียนผู้สอนผ่านกระบวนการฝึกเป็นเพื่อนช่วยสอนและผ่านการพิจารณาเนื้อหาที่สอนตามความเหมาะสม และทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน

6. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์ ตั้งกีดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2

7. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่มีความทะเยอทะยาน ความมานะพยายาม ความอดทน ความคิดริเริ่ม ความกระตือรือร้น ความตั้งใจและความรับผิดชอบโดยใช้คะแนนที่ได้จากการวัดด้วยแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งผู้วิจัยนำมาจากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของรัชดา เบ็ญเจ๊ะอาแว (2546) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันในการศึกษารั้งนี้ หมายถึง

7.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนจากการตอบแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงสุด 60 คนแรก

7.2 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนจากการตอบแบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำสุด 60 คนแรก

8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ประวัติศาสตร์อยุธยา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ